

SIMO 2014

Seipimäen ja Tikkalan
tuulivoimapuistojen
arkeologinen inventointi

Jaana Itäpalo ja Hans-Peter Schulz 7.7.2014

*KESKI-POHJANMAAN ARKEOLOGIA***PALVELU**

Tiivistelmä

Keski-Pohjanmaan ArkeologiaPalvelu suoritti arkeologista inventointia Simon Seipimäen ja Tikkanen tuulivoimapuistojen suunnittelualueilla. Työn tilaaja on FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy. Työ tehtiin 12. - 16.6 2014 yht. 6 kenttätyöpäivän aikana. Maastotyön suorittivat FM Jaana Itäpalo ja MA/FM Hans-Peter Schulz.

Hankealueilla inventoitiin suunnitellut 39 voimalapaikkaa, sähköasemien paikat sekä parannettavat ja suunnitellut uudet tielinjat ympäristöineen.

Alueelta ei ollut tiedossa tunnettuja muinaisjäännöskohteita tai muita kulttuuriperintökohteita. Inventoinnissa ei löytynyt uusia muinaisjäännöksiä tai muita kulttuuriperintökohteita. Maastoanalyysin ja -havaintojen perusteella laajat esihistorialliset kohteet eivät vaikuta alueella todennäköisiltä.

Jotkut tuulivoimalat voivat näkyä tunnetuille kohteille, lähinnä visuaalinen efekti voisi koskea neljän kohteen muinaisjäännösryhmää Tikkanen puiston koillispuolella. Tässä arvioidaan, että tämä ei laskisi muinaisjäännösten arvoa ja inventoinnin pohjana olevien suunnitelmien toteutuksella ei olisi vaikutusta arkeologiseen kulttuuriperintöön.

Sisällysluettelo

	S.
1. Perustiedot.....	3
2. Inventoinnin lähtökohdat ja menetelmät.....	3
3. Alueen maisema, topografia ja geologia.....	5
4. Alueen esihistoriallinen maankäyttö.....	7
5. Alueen historiallisen ajan maankäyttö.....	8
6. Tulokset.....	9
7. Yleiskartta.....	10
8. Maastokuvaukset ja valokuvat; tuulivoimalapaikat/tielinjaukset.....	11
9. Aineistoluettelo.....	17

Kansikuva: Näkymä Seipimäen suunnittelualueelta Siponjuntinsuolta.

1. Perustiedot

Inventointialue: Seipimäen ja Tikkalan tuulivoimapuistot

Tilaaaja: FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy

Inventoinnin laji: Osainventointi

Kenttätyöaika: 12.06.-16.06.2014, yht. 6 päivää

Kartat: 2541 10, 2541 11, 2543 1, 2543 2, S414, S423, S432, S441

Korkeus: n. 5 – 37,5 m mpy

Koordinaattijärjestelmä: ETRS-TM35 FIN -tasokoordinaatisto

Kopio raportista: Museoviraston arkisto (digitaalinen ja paperikopio)

Aiemmat tutkimukset: -

2. Inventoinnin lähtökohdat ja menetelmät

Simon Seipinmäen ja Tikkalan tuulivoimapuistojen suunnittelualueilla suoritettiin kesällä 2014 arkeologinen maastoinventointi. Kohdealueet sijaitsivat n. 10 km Simon keskustasta luoteeseen ja valtatiestä no. 8 n. 1-9 km pohjoiseen (kartta, s. 10). Inventoinnin kohteena oli 39 suunniteltua tuulivoimalan sijoituspaikkaa, olemassa olevat ja parannettavat tai rakennettavat tielinjaukset sekä kolme sähköaseman paikkaa. Alueelta ei ennen inventointia ollut tiedossa arkeologisia kohteita.¹

Tässä selvityksessä etsittiin muinaisjäänneksiä ja myös pyrittiin huomioimaan muita kulttuuri-perintökohteita sekä ihmisen toiminnan seurauksena syntyneitä rakenteita ja muutoksia luonnonympäristössä, joilla voi olla merkitystä kokonaiskuvan saamiseen hankkeen vaikutuksista arkeologiseen kulttuuriperintöön.

Taustakartta MML@ 06/2014.

Kartta 1. Tarkastelualueen sijainti.

¹ Aimmat kohdetiedot Museoviraston kulttuuriympäristön rekisteriportaalin mukaan, <http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/portti/default.aspx>

Esiselvitys

Esihistoriallisten muinaisjäännösten paikallistamisessa käytettiin Museoviraston arkiston aineistoa sekä rekisteriportaalin tietoja, GTK:n kallioperä- ja maaperäkartoja, Maanmittauslaitoksen ortoilmakuvia ja laserkeilausaineistoa (MML:n pistepilviaineisto, joka on käsitelty LASTools -ohjelmalla). Pistepilviaineiston perusteella voidaan paikantaa lähinnä erilaisia kuoppakohteita, kuten asumuspainanteita, tervahautoja ja hiilimiiluja tai isoja vallirakenteita. Historiallisen ajan kohteita etsittiin myös internetistä löytyvien Arkistolaitoksen digitaaliarkiston sekä Jyväskylän yliopiston julkaisuarkiston (<http://www.vanhakartta.fi/>) historiallisen karttamateriaalin, Maanmittauslaitoksen uudistusarkiston sekä kirjallisuustietojen avulla. Maankäytön historiaa on lisäksi selvitty vanhimpien alueesta laadittujen peruskarttojen avulla, jotka ovat vuosilta 1954-58.

Tutkimushistoria

Käytettävissä olevien tietojen perusteella kohdealueella ei ole suoritettu aiemmin inventointeja tai muita tarkempia arkeologisia selvityksiä maastossa. Simon kunnassa arkeologinen tutkimushistoria on alkanut jo 1860-1890-luvuilla, jolloin J.W. Calamnius ja Zacharias Castrén keräsivät tietoja alueen muinaisjäännöksistä. Tämän jälkeen Simon kunnan alueella tehtiin arkeologisia tutkimuksia vasta vuonna 1991, jolloin suoritettiin koko kunnan aluetta koskenut muinaisjäännösinventointi. Inventointi keskittyi nykyasutuksen tienoille ja missä maankäyttö on ollut intensiivistä. Vuonna 2001 inventoitiin Simonkylän ja Simonniemen osayleiskaava. Tarkastelualue sijaitsi Simon keskustan etelä-länsipuolella Simojoen ja Viantienjoen välissä. Vuonna 2009 tehtiin n. 4 km etäisyydellä lounaassa Karsikkoniemen osayleiskaava-alueen inventointi liittyen silloisiin vaihtoehtoihin suunnitelmien ydinvoimalan rakentamiselle. Lähialueella on inventoitu vuonna 2012 Leipiön tuulivoimapuisto, joka sijaitsee kohdealueesta n. 3,5 km itään Viantienjoen itäpuolella. Hieman etäämmällä n. 5 -10 km etäisyydellä sijaitsevilla Halmekankaan, Onkalon ja Karsikon tuulivoimapuistoissa on tehty arkeologiset selvitykset samana vuonna. Karsikon puiston inventoitu alue sijoittuu vuonna 2009 inventoidun Karsikkoniemen osayleiskaavan alueelle. Metsähallitus on inventoinut vuonna 2007 ja 2012 laajoilla alueilla valtion talousmetsiä, nämä sijaitsevat hankealueista useita kilometrejä pohjoiseen ja pohjoiskoilliseen. Vuoden 2007 tarkastelupinta-ala oli 14086 ha ja 2012 100 000 ha (vuonna 2012 inventoitiin arviolta n. 4000 ha).

Simossa tehdyt kaivaukset ovat keskittyneet paljolti Tainiaron merkittävälle kivikautiselle asuinpaikalle, jonka informaatioarvoa lisää paikalta löytyneet haudat I. kalmisto. Kohteesta löytynyt keramiikka on varhaiskampakeramiikkaa (Ka I:1). Rakka- ja röykkiökohteita on tutkittu kaivauksin hankealueesta n. 15,5 km itään Vallinpalon kivikautisessa 62 m mpy sijaitsevasa kohteessa, paikalta on saatu selviä merkkejä pitempiaikaisesta paikan käytöstä. Noin 5 km lounaassa sijaitsevilla Karsikkojärvenkankaalla on tutkittu keittokuoppa, jonka hiilinäytteen ajoitus on 1610+/-80 BP. Kohteen tulkittiin voivan osoittaa rautakautista asuinpaikkaa tai ehkä myös kalmistoa. Edellisten selvitysten ja tutkimusten lisäksi lähialueilla on tehty useita yksittäisten kohteiden tarkastuskäyntejä 1990-luvulta lähtien.²

Maastoinventointimenetelmä

Maastoinventoinnissa tarkastettiin voimaloiden ja sähköasemien ympäristöt 50-200 metrin säteellä sekä tielinjaukset kokonaan. Laajemmin kontrolloitiin maaperän ja topografian perusteella tyypilliset muinaisjäännöspotentiaaliset alueet. Pusikoituneiden metsäaurattujen alueiden havainnointi oli monin paikoin mahdotonta. Koska alue on suurelta osin nuorta talousmetsää, kuului niitä vyöhykkeitä inventointiin paljon. Mahdollisten muinaisjäännösten säilyminen ehjinä tällaisilla paikoilla on joka tapauksessa huono. Taustaselvityksen perusteella tasaisia rämeitä ja soita oli relevanttia inventoida muutamilla kohdilla.

Maan pinnan alapuolisia rakenteita on etenkin kivikkoisessa tai karkean soran metsämaastossa hankala paikantaa ja useimmiten merkit niistä löytyvätkin sattumalta, kuten metsäojien ja teiden leikkauksista paljaasta maasta, ja siten myös tässä rikkoutuneita maan pinnan kohtia

² Museovirasto: Kulttuuriympäristön tutkimusraportit, Simo:

<http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/portti/default.aspx>.

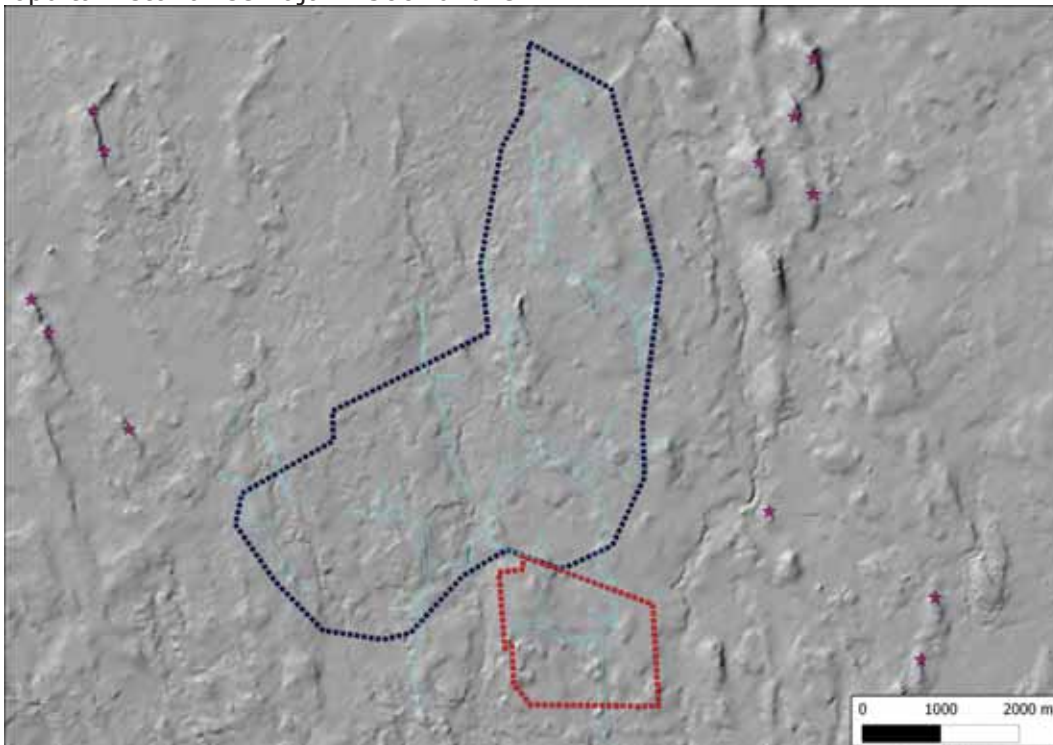

kontrolloitiin. Maastossa kiinnitettiin huomiota rakenteellisilta vaikuttaviin kiveyksiin, maan pinnan muotoihin, poikkeavaan kasvillisuuteen sekä maannokseen. Pintahavainnoinnin lisäksi tarkastettiin 2 cm halkaisijaltaan olevalla kairalla rakenteellisilta vaikuttavien muodostelmien maannosta. Metsäiset selänteet, missä ei havaittu merkkejä viimeaikaisesta maankäytöstä, inventoitiin tarkemmin. Mahdollisuus muinaisjäännöksen säilymiseen ehjänä tällaisella paikalla on hyvä.

Työssä käytettiin EGNOS-yhteensopivaa paikanninta Garmin GPSmap 62s ja Quantum GIS 1.8.0 paikkatieto-ohjelmaa.

3. Alueen maisema, topografia ja geologia

Suunnitellut hankealueet sijaitsevat Simon keskustasta n. 10 km luoteeseen n. 0,7-9 km pohjoiseen valtatiestä no. 8. Alue on asumaton metsämaastoa, vallitsevana ovat eri kasvuvaiheissa olevat talousmetsät ja maaperä on laajasti muokattua. Maaperä on pohjamoreenia, pintakerroksessa karkeusasteeltaan vaihtelevaa moreenia ja turvetta. Maastossa hienompaa soraa olevia vyöhykkeitä havaittiin joillakin paikoin ja vain yksi pienialainen hiekkavyöhyke Tikkanen hankealueen itäreunalla Seipikankaasta itään. Kallioista maastoa esiintyy paljon, osin on paljaita kallioita.³ Korkokuvaltaan maasto on enimmäkseen alavaa. Mäet ovat melkein kaikkia matalia ja selvempää korkeusvaihtelua esiintyy Tikkanen puiston pohjoisosassa Pirttimaalla ja keskiosassa Kurikkamaalla. Pirttimaa on n. 0,5 km pitkä pohjoisluode-eteläkaakkoisuuntainen mäki, jonka länsireuna on kallioista, itälaidalla maaperä on erittäin kivikkoista ja siellä esiintyy myös rakkaa. Kurikkamaa on n. 800 x 300 m laaja pohjois-eteläsuuntainen moreenimäki. Suunnittelualueilla sijaitsee joitakin pieniä järviä sekä lampia, jotka ovat turve- tai suorantaisia. Tikkanen hankealueen lounaisosassa virtaa pieni Rajastenoja ja keskiosan läpi Tikkanenoja. Kohdealue on n. 5-37,5 m mpy, joka vastaa muinaisrantatasoa n. 4200-500 cal BP kivikauden lopulta historiallisen ajan 1500-luvulle.⁴

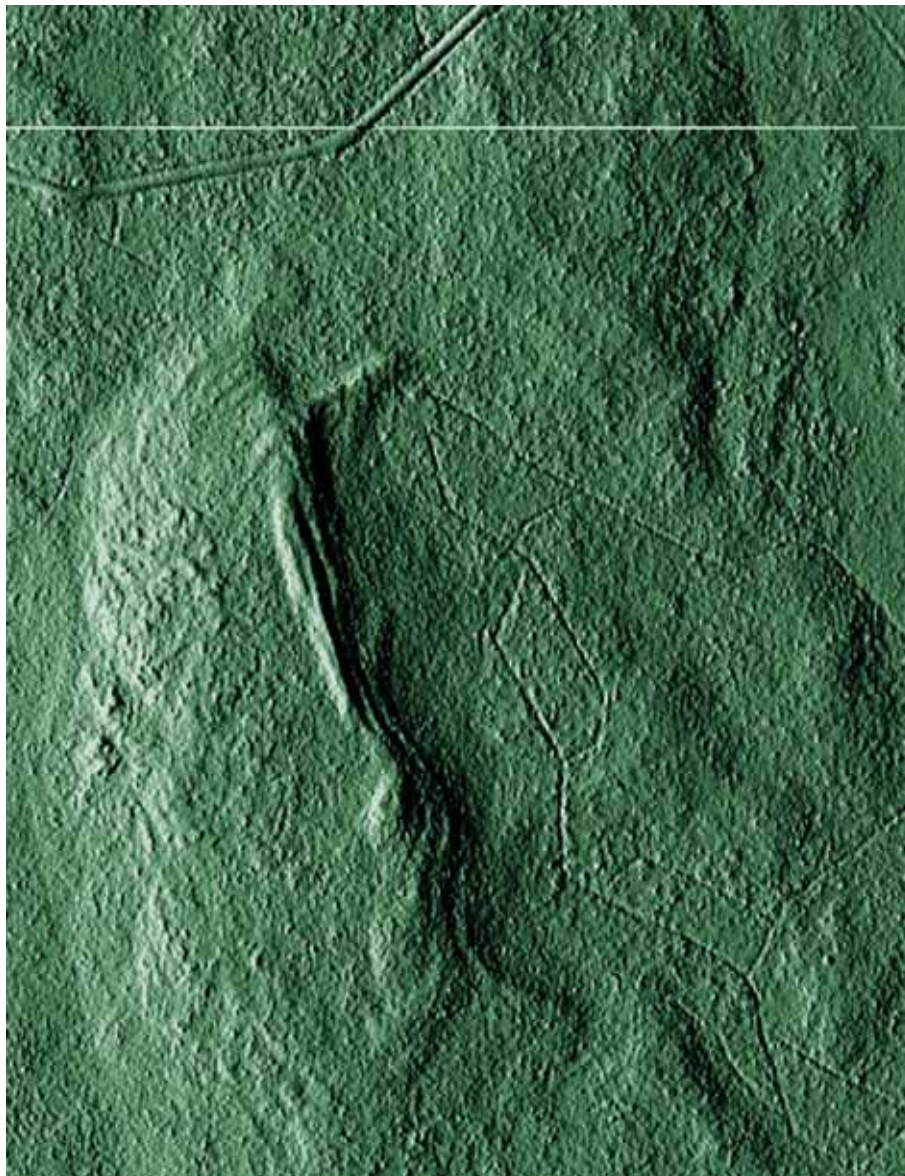
Tausta-aineisto MML@ 05/2014.

Kuva 1. Korkeusvyöhykkeitä visualisoiva vinovalovarjoste. Inventoidut alueet rajattu turkoosilla. Tunnettu arkeologinen löytö-/havaintopaikka; tähti.⁵

3 Geologian tutkimuskeskus, http://www.gtk.fi/tietopalvelut/geologiset/kartta_aineistot/http://geomaps2.gtk.fi/geo/

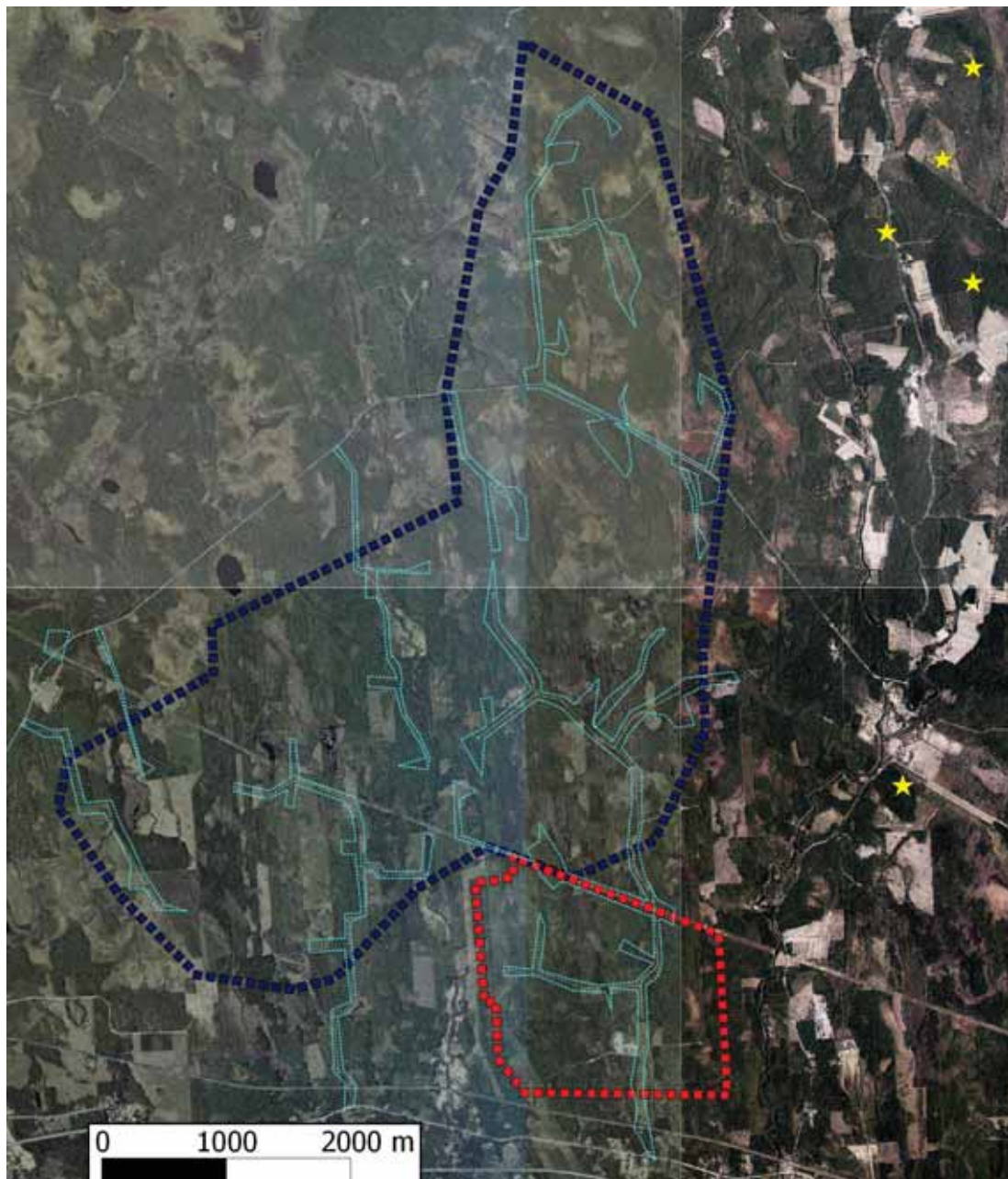
4 Schulz Hans-Peter, rannansiirtymistaulukko, julkaisematon.

5 Ks. viite 1 s. 3.

Tausta-aineisto, laserikeilausaineisto MML@ 05/2014.

Kuva. Lidar vinovalovarjoste Tikkanen hankealueen pohjoisosasta Pirttimaalta, joka oli sijainti-korkeuden ja korkokuvan perusteella potentiaalista aluetta löytää esihistoriallisia kivistä rakenteita, kuten rakkakuoppia. Maan pintakerrokset todettiin kuitenkin metsänaurauksessa tuhoutuneiksi.

Kuva. Hankealueet Tikkala ja Seipimäki ortoilmakuvassa. Lähimmät tunnetut muinaisjäännös-kohteet merkitty tähdillä. Inventoidut alueet rajattu turkoosilla viivalla.

4. Alueen esihistoriallinen maankäyttö

Lähtötietona olivat lähialueilta n. 2-3,5 kilometrin etäisyydeltä Viantienjoen itäpuolelta tunnetut kahdeksan rakkakuoppakohdetta, joiden yhteydessä esiintyy myös rakkaan tehtyjä röykkiötä. Rakkakuopat on tavallisesti tulkittavissa lähinnä säilytyspurnuiksi tai tilapäissuojiksi, rakkoilla sijaitsevien röykkiöiden funktio(t) on vaikeammin pääteltävissä. Niitä on tutkittu kaivauksinkin, löydöt ovat olleet lähinnä kvartseja. Seudulle ovat tyypillisiä myös keittokuopat. Noin 5 km Tikkalan hankealueesta lounaaseen Kortejärvenkankaalla on tutkittu kaivauksin pieni keittokuoppa. Rakenne oli löydötön. Em. muinaisjäännöstyypit voidaan todennäköisimmin tulkita hyljestykseen ja kalastukseen ja saaliin käsittelyyn liittyviksi leiripaikoiksi.

Topografialtaan ja maaperältään Tikkalan pohjoisosassa sijaitseva Pirttimaan alue oli referens-

sikohteiden perusteella potentiaalista rakkakuoppien tai röykkiöiden sijainnille. Tämän tyyppisillä paikoilla voi sijaita laajojakin asuinpaikkakomplekseja.

5. Alueen historiallisen ajan maankäyttö

Kohdealueen etelä- ja kaakkoispuolelle sijaitsevat Simonkylä ja Simoniemi ja lounaispuolella Maksniemi, joiden asutuksesta on tarkempia verotietoja 1500-luvun puolivälistä lähtien. Asutus syntyi kuitenkin aiemmin. Hankealueen eteläpuolella sijaitsevien muiden rantakyläiden asutus voi olla yhtä vanhaa.⁶ Myöhempi asutus laajeni uusille alueille jokilaaksoihin 1800-luvulla Simonjokivarteen Jokikylään ja nykyisen Ranuan länsiosaan Viantiejoen varrelle 1800-luvun puolivälin jälkeen ja tihentyi 1880-90-luvuilla. Torppia Simoon perustettiin vuosina 1800-1865 124 kpl. Kruununmetsäntorppia perustettiin 1800-luvun loppupuolella, mutta ei tarkastelun kohteena olevalle alueelle.⁷

Hankealueet eivät ole olleet maaperän tai topografian perusteella sopivia asutukselle ja ne sijaitsevat historiallisista asutusalueista syrjässä. Vesistöjä reunustavat turvemaat ja suot. Kansallisarkiston uudistusarkiston tietojen perusteella ja 1840-luvulta peräisin olevien pitäjänkarttojen mukaan alueelle ei syntynyt asutusta myöhemminkään eikä kartoille ole merkitty myöskään viljelyksiä. Kohdealueella oli myös kruununmaata, joka oli erotettu isossa jaossa yhteismaista.

Luonnonniityillä on ollut tärkeä merkitys rehun tuotannossa ja joiltakin nautintapalstoilta lampien ja ojen ympäriltä sekä nevoilta ja suoniityiltä on voitu kerätä kortetta ja saraheinää rehuksi. On mahdollista, että tällaisilla paikoilla on ollut mm. niitylatoja ja -saunoja. Näistä säilyneet rakenteet ja eräelinkeinoin tai metsätöihin liittyvät muut kulttuuriperintökohteet ovat potentiaalisia alueella. Metsätorppia perustettiin 1880-luvulta 1900-luvun alkuun mennessä Simonkylään, Jokikylään ja Ylisimon suursavotta-alueelle.⁸ Muista elinkeinoista tai pienteollisuudesta ei ole viitteitä.

Lähtötiedoissa huomioidaan muuna kulttuuriperintökohteena 1600-luvulta periytyvä Pohjanmaan rantatie, joka on kulkenut Seipimäen puiston eteläpuolella vanhojen kylien kautta ja nykyisen rautatien eteläpuolella. Rautatie on rakennettu vuosina 1899-1902.⁹

Kartta 2. Ote vuodelta 1808-luvulta peräisin olevasta Oulun läänin yleiskartasta, johon on merkitty mm. talot, kartta; http://www.vanhakartta.fi/historialliset-kartat/@mapview?handle=hdl_123456789_22231

⁶ Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin keskiaika sekä 1500-luku. 1954, s. 108 ja 354.

⁷ Simon kirja. 1986, s. 25, 35-37 ja 77.

⁸ Simon kirja, s. 77.

⁹ Simon kirja, s. 111.

Kartta 5. Tikkalan hankealueella sijaitsi peltoja vielä 1950-luvulla mm. Seipisuolla. Ote vuoden 1954 peruskartasta, kartta, Maanmittauslaitos, <http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>

6. Tulokset

Selvityksessä ei saatu havaintoja muinaisjäännöksistä tai muista kulttuuriperintökohteista. Tikkalan puiston pohjoisosassa sijaitsevan esihistoriallisten kivrakenteiden sijaitsemisen kannalta potentiaalisen Pirttimaan tarkastuksessa todettiin, että rakka ja koko kangas on metsäaurattu eikä havaittu merkkejä, että paikalla olisi ollut rakkakuoppia tai muun tyyppisiä rakenteita. Hieman etelämpänä sijaitseva Kurikkamaa oli toinen topografisesti lupaava alue esihistoriallisten kohteiden sijainnille. Siellä otollisin alue on suurelta osin hävinnyt soranotossa.

Karttamateriaalin, arkisto- sekä kirjallisuustietojen perusteella alueelle ei sijoitu historiallista asutusta ja elinkeinoihin liittyvä maankäyttö ennen 1900-lukua on ollut vähäistä. Keskeinen syy tähän on maaperä. Lasekeilausaineiston avulla ei löytynyt tervahautoja, hiilimiiluja tai muihin muinaisjäännöksiin viittaavia anomalioita.

Suunnittelualueet ovat lähinnä talousmetsää ja maakerrokset ovat laajalti tuhoutuneet metsänaurauksissa. Kohdealueella on vähän tarkastamattomia kohtia, joita voisi pitää hyvin potentiaalisina löytää ehjiä muinaisjäännöksiä. Maastoanalyysin ja -havaintojen perusteella laajat esihistorialliset kohteet eivät vaikuta todennäköisiltä.

Tulosten perusteella tuulivoimapuistojen toteutukselle ei olisi suoraa vaikutusta arkeologiseen kulttuuriperintöön. Jotkut tuulivoimalat voisivat näkyä tunnetuille kohteille, lähinnä visuaalinen efekti voisi koskea neljän kohteen muinaisjäännösryhmää Tikkalan puiston koillispuolella. Tässä arvioidaan, että se ei kuitenkaan laskisi muinaisjäännösten arvoa.

Jaana Itäpalo

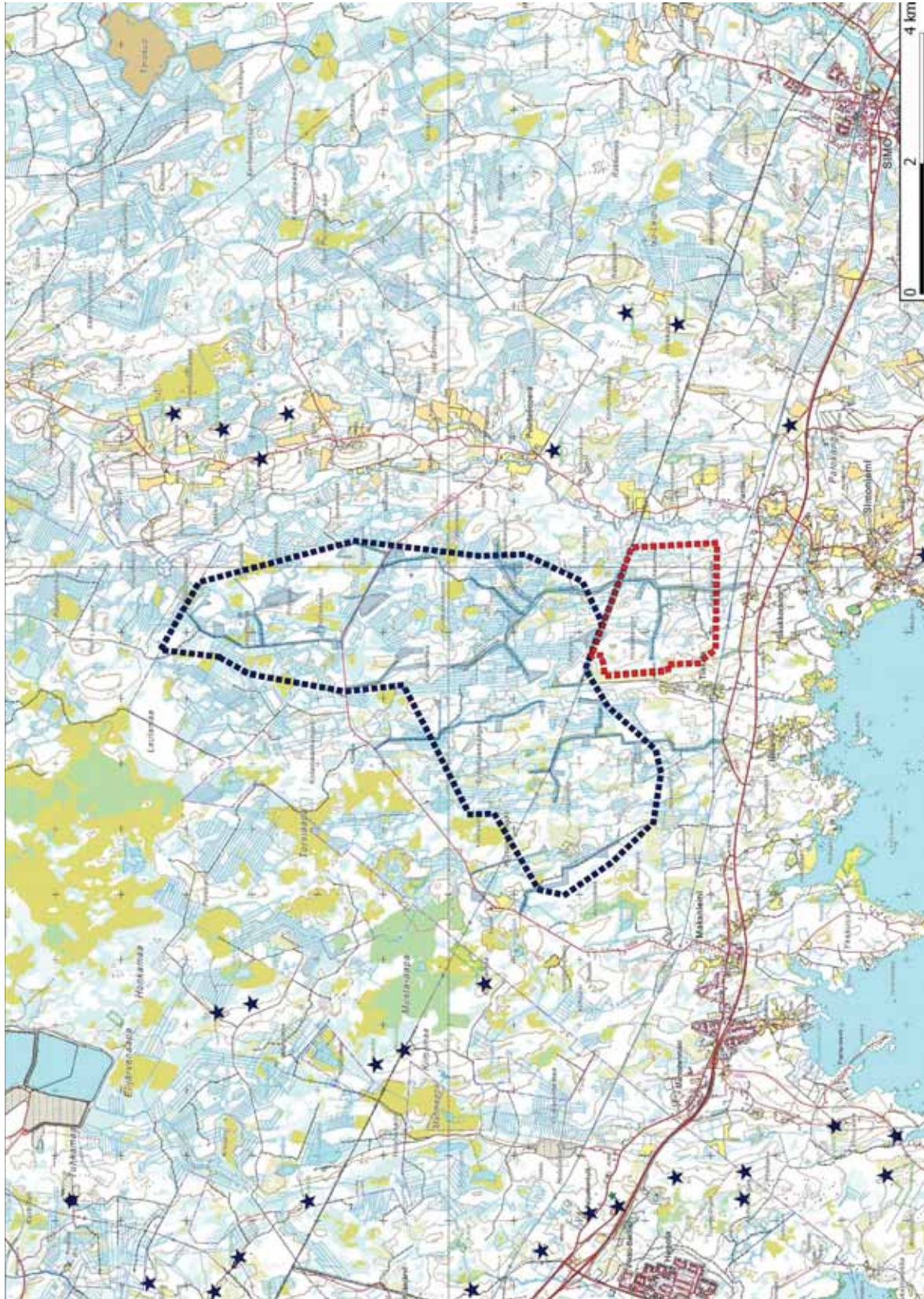
Jaana Itäpalo
7.7.2014

Hans-Peter Schulz

Hans-Peter Schulz

7. Yleiskartta

Taustakartta MML@ 06/2014

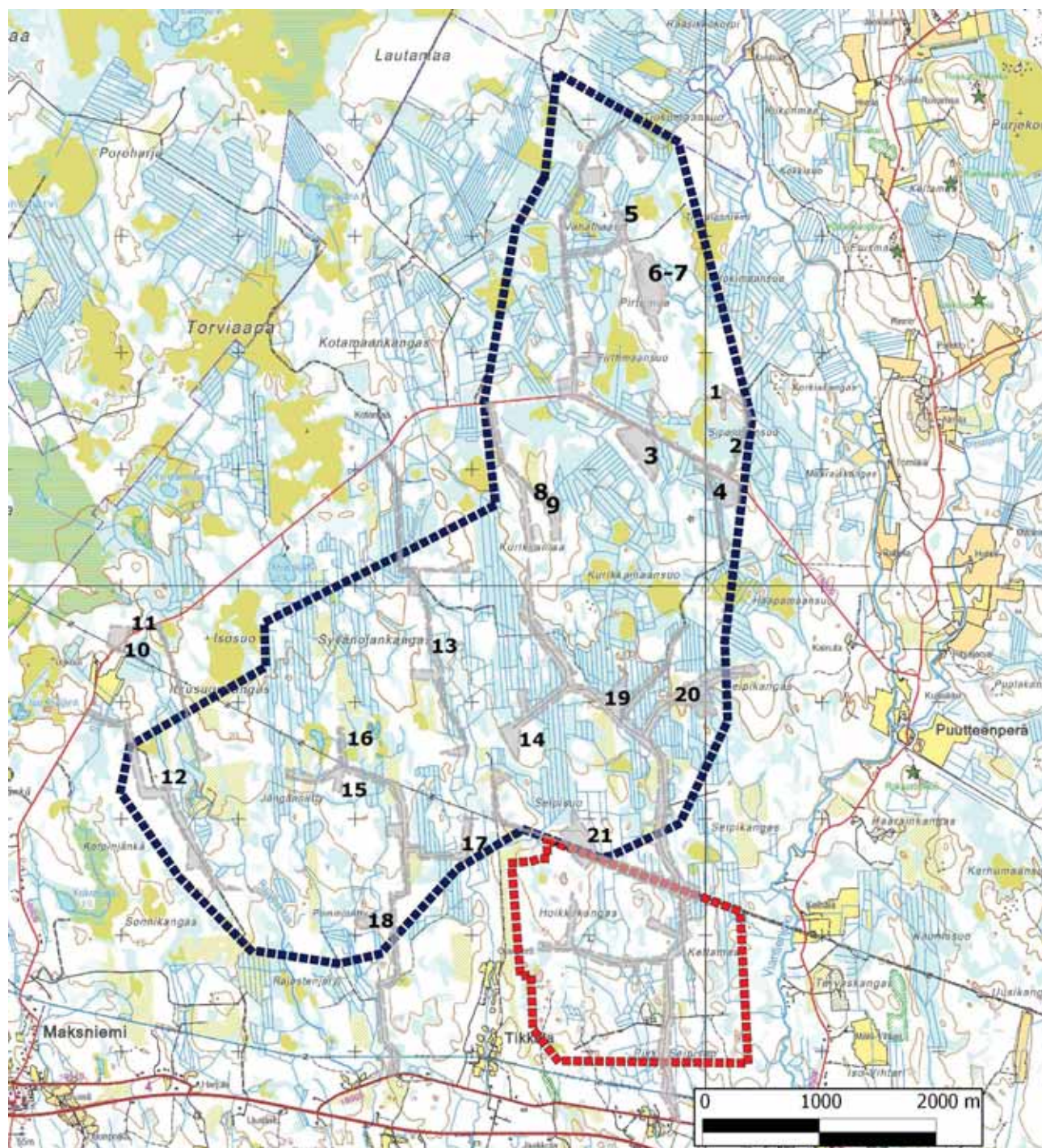
Kartta 3. Hankealueet, Tikkanen; sininen katkoviiva, Seipimäki; punainen katkoviiva. Tähti; tunnettu arkeologinen havainto-/löytöpaikka.¹⁰ Inventoidut alueet tummennettu.

¹⁰ Entuudestaan tunnettujen kohteiden sijaintitiedot Museoviraston rekisteriportaalin mukaan.

8. Maastokuvaukset ja valokuvat -

Tuulivoimalapaikat ja tielinjaukset

Inventoidut alueet tummennettu. Valokuvauspaikat numeroitu.

K1-2. Tikkalan hankealue, suunnitellun voimalapaikan vaikutusaluetta Sipojuntinsuon pohjoispuolella. Paikalla kasvaa nuorta mäntyvaltaista metsää. Maaperä on kivikkoista tai louhikkoista. Oikealla parannettava tielinjaus voimalapaikalle, kuva etelästä.

K3-4. Tikkalan hankealue, suunnitellun voimalapaikan vaikutusaluetta Kalliomaalla. Matala mäki, jossa on avokallioita, puusto nuorta harvaa männikköä. Kallioiden välissä on soistunutta ja rämettynyttä maastoa. Paikalle johtavan ajouran varrella heti Torviaavantien eteläpuolella on vanhoja soranotossa syntyneitä röykkiöitä. Kuva idästä. Oikealla kuva pohjoisesta tielinjaukselta voimalapaikan suuntaan Sipojuntinmaalle. Tielinjan itäpuolella sijaitsevan kuivemman kankaan alarinne kontrolloitiin tarkemmin.

K5. Tikkalan hankealueen pohjoisosassa, suunniteltu tielinja Vähäthaaran itäpuolella rämeen reunalla. Maaperä on kivikkoista, puusto tiheää sekametsää. Kuva etelästä.

K6-7. Tikkalan hankealue, suunnitellun voimalapaikan vaikutusalueutta Pirttimaan pohjoisosassa n. 35 m mpy. Suhteellisen jyrkkärinteisen mäen laki ja rinteet on metsäaurattu ja alkupe räiset maan pintakerrokset ovat sekoittuneet tai hävinneet. Mäen laella on ollut rakkaa. Oikealla kuvassa suunnitellun uuden tien linjausta mäen itäpuolella, missä kasvaa nuorta mäntytaimikkoa.

K8-9. Tikkalan hankealue. Inventoitu mäki Kurikkamaan pohjoisosassa n. 27-30 m mpy. Mäen laki on avohakattu ja laikutettu. Maaperä on karkeaa soraa. Laikutetulla alueella oli mahdollista tehdä pintahavainnointia. Kuva suunnitellun uuden tielinjan itäpuoleiselta mäeltä. Kurikkamaalla on vanhoja sorakuoppia ja soranotossa syntyneitä röykkiöitä, kuva oikealla.

K10-11. Suunnitellun sähköaseman aluetta nykyisen voimalinjan eteläpuolella Tikkalan hankealueen länsipuolella Itkusuonkankaalta n. 700 m luoteeseen. Linjan reunoilla maasto on alavaa, rämeistä ja pusikoitunutta ja näkyvyys oli siten heikko. Oikealla kuvattu tarkastettua maastoa voimalinjan pohjoispuolella Kaistonkankaalla, missä oli tehty hiljattain metsänharvennusta. Maaperä on karkeaa soraa.

K12-13. Tikkalan hankealue. Suunnitellun voimalapaikan vaikutusaluetta Hirvijärvestä n. 250 m länteen. Sijoituspaikan tuntumassa sijaitseva muokkaamaton metsäalue varmennettiin. Oikealla suunniteltu voimalapaikka Syväojankankaalla Tikkalanojan länsipuolella. Alue on tasaista ja rämeistä. Kuva etelästä.

K14. Tikkalan hankealue. Tielinjausta Jängänniityn itäpuolelle suunnitellulle voimalapaikalle. Kuva idästä. Tielinjan alueella on metsäistä maastoa, voimalapaikka sijaitsee hakkuuaukon reunalla.

K15-16. Tikkalan hankealue. Suunnitellun uuden tien linjauksen vaikutusalueita Syväojanjärvestä n. 350 m etelään. Kuva luoteesta. Oikealla kuvassa suunniteltua tielinjausta Syväojanjärven itäpuolella, kuva etelästä. Molemmilla alueilla on laajoja pusikoituneita hakkuu-/avohakkuualueita. Maaperä on pääosin turvetta.

K17. Tikkalan hankealue. Voimalapaikan vaikutusalueita Tikkalanojan varrella. Maasto viettää loivasti ojalle, ojan länsipuolella kasvaa pienellä alalla varttunutta kuusimetsää ja maaperä on muokkaamatonta, tämä alue kontrolloitiin tarkemmin. Suunnitellun voimalapaikan vaikutusalueita Tikkalanojan varrella kuvattuna etelästä.

K18-19. Tikkalan hankealue. Voimalapaikka Pomminiityn itäpuolella sijaitsee kivikkoisen kivi-
vähkon kumpareen eteläpuolella. Kuva idästä tielinjaukselta voimalapaikan suuntaan.
Oikealla kuvassa voimalapaikan vaikutusaluetta n. 1 km etelään Kurikkamaansuolta. Paikka on
pieni rämeiden ympäröimä matala kohouma n. 20 m mpy. Kuva lounaasta.

K20-21. Tikkalan hankealue. Voimalapaikan ja tielinjauksen vaikutusaluetta hankealueen itä-
reunalla Seipikankaasta länteen. Kuva lounaasta suunnitellun voimalapaikan suuntaan. Ainoa
hiekkavyöhyke havaittiin Seipikankaan ja tämän sijoituspaikan välissä nykyisen metsätien var-
rella.

Oikealla kuva Seipimäen ja Tikkalan hankealueen rajalta. Alue on kallioista, metsäaurattua ja
kasvaa mäntytaimikkoa molemmin puolin voimalinjaa. Kuva idästä.

9. Aineistoluettelo

Kirjallisuus:

Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin keskiaika sekä 1500-luku. 1954.

Simon kirja. Toim. Heinänen Hannu ja Hiltunen Mauno. 1986.

Digitaalinen aineisto:

Arkistolaitoksen digitaaliarkisto, Simo, pitäjänkartat, <http://digi.narc.fi/digi/search.ka>

Arkistolaitos:

http://wiki.narc.fi/portti/index.php/Maanmittaushallituksen_uudistusarkisto

Geologian tutkimuskeskus,

http://www.gtk.fi/tietopalvelut/geologiset/kartta_aineistot/, <http://geomaps2.gtk.fi/geo/>

Museovirasto: Kulttuuriympäristön rekisteriportaali:

http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/portti/default.aspx?sovellus=raportti&taulu=T_RAPORTTI&tunnus=132673

Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto, <http://www.vanhakartta.fi/>

Maanmittauslaitos, avoimien aineistojen tiedostopalvelu,

<https://tiedostopalvelu.maanmittauslaitos.fi/tp/kartta>

Maanmittauslaitos,

<http://vanhatpaineitutkartat.maanmittauslaitos.fi/>

Museovirasto: Kulttuuriympäristön tutkimusraportit, Simo:

<http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/portti/default.aspx>

SIMO, KEMINMAA 2014

Seipimäen ja Tikkalan
tuulivoimahankkeisiin liittyvän
voimajohtolinjauksen VE D
arkeologinen inventointi

Jaana Itäpalo ja Hans-Peter Schulz 16.12.2014

KESKI-POHJANMAAN ARKEOLOGIA**PALVELU**

Tiivistelmä

Keski-Pohjanmaan Arkeologiapalvelu suoritti arkeologista inventointia Simon Seipimäen ja Tikkanen tuulivoimahankeeseen liittyvällä voimajohtolinjauksella välillä Simo Pirttimaa ja Keminmaa Helkkusenvaara. Työn tilaaja on FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy. Työ tehtiin 15. - 16.10 2014 yht. 4 kenttätyöpäivän aikana. Maastotyön suorittivat FM Jaana Itäpalo ja MA/FM Hans-Peter Schulz.

Suunniteltu voimajohtolinja lähtee Pirttimaansuon kohdalla paikallistiestä 19509 pohjoiseen ja haarautuu noin 1,5 km:n jälkeen. Läntinen vaihtoehto kulkee Pienen Lautamaan kautta Vähänjärvenkankaan länsipuolella Helkkusenvaaralle, jossa se yhdistyy 400 kv voimajohtoon. Itäinen vaihtoehto kulkee Vähänjärvenkankaan itäpuolitse Tulkkilanjängälle saakka, jossa se yhdistyy samaan voimajohtoon, läntisestä vaihtoehdosta 1,8 km kaakkoon. Linjausten kokonaispituus on n. 16 km.

Lähiseudulta tunnetaan useita muinaisjäännöskohteita, jotka ovat suurimmaksi osaksi ajoittamattomia rakakuoppia, röykkiökohteita on kolme ja lisäksi yksi varhaismetallikautinen asuinpaikka.

Inventoinnissa kartoitettiin yksi muinaisjäännöskohde (kohde 1, Pieni Lautamaa kivirakenteet), joka sijaitsee metsätieltä ja suunnittelusta voimalinjauksesta noin 50 m länteen, sekä yksi muu havainto / kulttuuriperintökohde (kohde 2, Vähänjärvenkangas kuoppa), joka sijaitsee voimalinjauksesta n. 80 m itään.

Hankkeen vaikutus Pienen Lautamaan muinaisjäännökseen riippuu linjauksen sijoittelusta. Inventoinnissa kartoitettu muu havainto ei ole lain suojelema kohde.

Sisällysluettelo

	s.
1. Perustiedot.....	3
2. Inventoinnin lähtökohdat ja menetelmät.....	3
3. Geologia, topografia ja maisema.....	6
3.1. Maastokuvaukset ja valokuvat.....	9
4. Alueen esihistoriallinen maankäyttö.....	12
5. Alueen historiallisen ajan maankäyttö.....	12
6. Tulokset.....	14
6.1. Yleiskartta kohteista.....	15
7. Kohdeluettelo.....	16
8. Kohdekuvaukset.....	16
9. Aineistoluettelo.....	22

Kansikuva: Keminmaan Pienen Lautamaan röykkiö kuvattu pohjoiseen.

1. Perustiedot

Inventointialue: Seipimäen ja Tikkanen tuulivoimahankkeeseen liittyvä voimajohtolinjaus välillä Simo Pirttimaa ja Keminmaa Helkkusenvaara

Tilaaja: FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy

Inventoinnin laji: Osainventointi

Kenttätyöaika: 15.-16.10.2014, yht. 4 päivää

Peruskartat: 2543 02, 2543 03
S423, S441

Korkeus: n. 25 – 50 m mpy

Koordinaattijärjestelmä: ETRS-TM35 FIN -tasokoordinaatisto

Kopio raportista: Museoviraston arkisto (digitaalinen ja paperikopio)

Aiemmat tutkimukset: -

lähialueella:

Zacharias Castrén, inventointi 1887

Tuija Wallenius, Simo Rovaniemen tarkastus 1989

Juha Laurén, Simon kunnan perusinventointi 1991

Mäenpää ja Ylimaunu, tarkastus Keminmaan Helkkusenvaara 1995

Timo Ylimaunu Keminmaan perusinventointi 1995

Pirjo Rautiainen, tarkastus Keminmaan Helkkusenvaara 2008

Kaarlo Katiskoski tarkastus Keminmaa Juokuanvaara 2009

Inga Nieminen Keminmaan valtionmaiden inventointi 2012, KMO-hanke, Metsähallitus

K. Luoto, T. Rostedt ja J. Pukkila Simon tuulivoimalat ja voimajohtoreitti 2012

J. Itäpalo ja H.-P. Schulz Simo Seipimäen ja Tikkanen tuulivoimapuistojen inventointi. 2014.

2. Inventoinnin lähtökohdat ja menetelmät

Simon Seipimäen ja Tikkanen tuulivoimahankkeeseen liittyvällä voimajohtolinjauksella välillä Simo Pirttimaa ja Keminmaa Helkkusenvaara suoritettiin syksyllä 2014 arkeologinen maastointi. Linjaus sijaitsee Kemin keskustasta 14,5 km itään (eteläpää) – 18,5 km itäkoilliseen (pohjoispää) sekä Simon keskustasta 11,5 – 18,2 km luoteeseen. Suunniteltu voimajohtolinja lähtee Pirttimaansuon kohdalla paikallistiestä 19509 pohjoiseen ja haarautuu noin 1,5 km:n jälkeen. Läntinen vaihtoehto kulkee Pienen Lautamaan kautta Vähänjärvenkankaan länsipuolella Helkkusenvaaran, jossa se yhdistyy 400 kv voimajohtoon. Itäinen vaihtoehto kulkee Vähänjärvenkankaan itäpuolitse Tulkkilanjänteelle saakka, jossa se yhdistyy samaan voimajohtoon, läntisestä vaihtoehdosta 1,8 km kaakkoon. Linjausten kokonaispituus on n. 16 km.

Lähiseudulta tunnetaan useita muinaisjäännekohteita, jotka ovat suurimmaksi osaksi ajoittamattomia rakkakuoppia. Linjauksen eteläpäästä 2,9 – 3,5 km itään on neljä rakkakuoppakohtaa (Simo Palkkio, mj-tunnus 751010001; Simo Erusmaa, mj-tunnus 751010064; Simo Keltamaa, mj-tunnus 751010021 ja Simo Rovamaa, mj-tunnus 751010006).

Läntisen linjausvaihtoehdon pohjoispäästä 400 – 500 metrin etäisyydellä on kaksi rakkakuoppakohtaa (Tulkkilanjänkä, mj-tunnus 10000131153 ja Helkkusenvaara etelä; mj-tunnus 1000013107), 850 m luoteeseen on kivilatomus (Helkkusenvaara, mj-tunnus 241010125) ja 1,7 km luoteeseen kiviröykkiö, ilmeisesti hautaröykkiö (Helkkusenvaara SW, mj-tunnus 241010124). Inventoinnissa 2012 K. Luoto et al. löytyi Helkkusenvaaran 4 uutta muinaisjäännekohtaa, rakkakuoppia ja latomuksia, jotka eivät ole vielä muinaisjäänne rekisterissä. Ne sijaitsevat läntisen haaran pohjoispäästä 500 – 800 m luoteeseen. Hieman kauempana, Juokuanvaaran (3-3,8 km luoteeseen) ja Ala-Penikkavaaran (itäisestä linjauksesta 3,5 – 4,5 km koilliseen) on useita muinaisjäännekohteita, joiden joukossa on asuinpaikkoja, hautaröykkiöitä, rakkakuoppia, maarakenteita ym.

Tässä selvityksessä etsittiin muinaisjäännekohtia ja myös pyrittiin huomioimaan muita kulttuuriperintökohteita sekä ihmisen toiminnan seurauksena syntyneitä rakenteita ja muutoksia luonnonympäristössä, joilla voi olla merkitystä kokonaiskuvan saamiseen hankkeen vaikutuksista arkeologiseen kulttuuriperintöön.

Yleiskartta 1. Hankealueen sijainti (sinisenä). Maanmittauslaitoksen yleiskarttarasteri 1:1 000 000, 11/2014.

Esiselvitys

Esihistoriallisten muinaisjäännösten paikallistamisessa käytettiin Museoviraston arkiston aineistoa sekä rekisteriportaalin tietoja, GTK:n kallioperä- ja maaperäkartoja, Maanmittauslaitoksen ortoilmakuvia ja laserkeilausaineistoa (MML:n pistepilviaineisto, joka on käsitelty LASTools -ohjelmalla). Pistepilviaineiston perusteella voidaan paikantaa lähinnä erilaisia kuoppakohteita, kuten asumuspainanteita, tervahautoja ja hiilimiiluja tai isoja vallirakenteita. Historiallisen ajan kohteita etsittiin myös internetistä löytyvien Arkistolaitoksen digitaaliarkiston sekä Jyväskylän yliopiston julkaisuarkiston (<http://www.vanhakartta.fi/>) historiallisen karttamateriaalin, Maanmittauslaitoksen uudistusarkiston sekä kirjallisuustietojen avulla. Maankäytön historiaa on lisäksi selvitty vanhimpien alueesta laadittujen peruskarttojen avulla, jotka ovat vuosilta 1954 ja 1983.

Tutkimushistoria

Hankealueen läheisyydessä on tehty aiemmin 10 inventointia ja tarkastuskäyntiä (lista sivulla 3). Vanhin on Z. Castrénin muinaismuistoinventointi jo v. 1887. Tutkimukset jatkuivat vasta 100 vuotta myöhemmin, kun alettiin tekemään kuntien perusinventointeja (Simo 1991 ja Keminmaa 1995). Valtion maiden kulttuuriperintöinventoinnit tehtiin 2008 (hankealueen lähellä vain tarkastuskäyntejä) ja 2012. Yksittäisiä tarkastuskäyntejä oli useita v. 1989 – 2009. Tuulivoimahankkeisiin liittyviä selvityksiä tehtiin v. 2012 ja 2014.

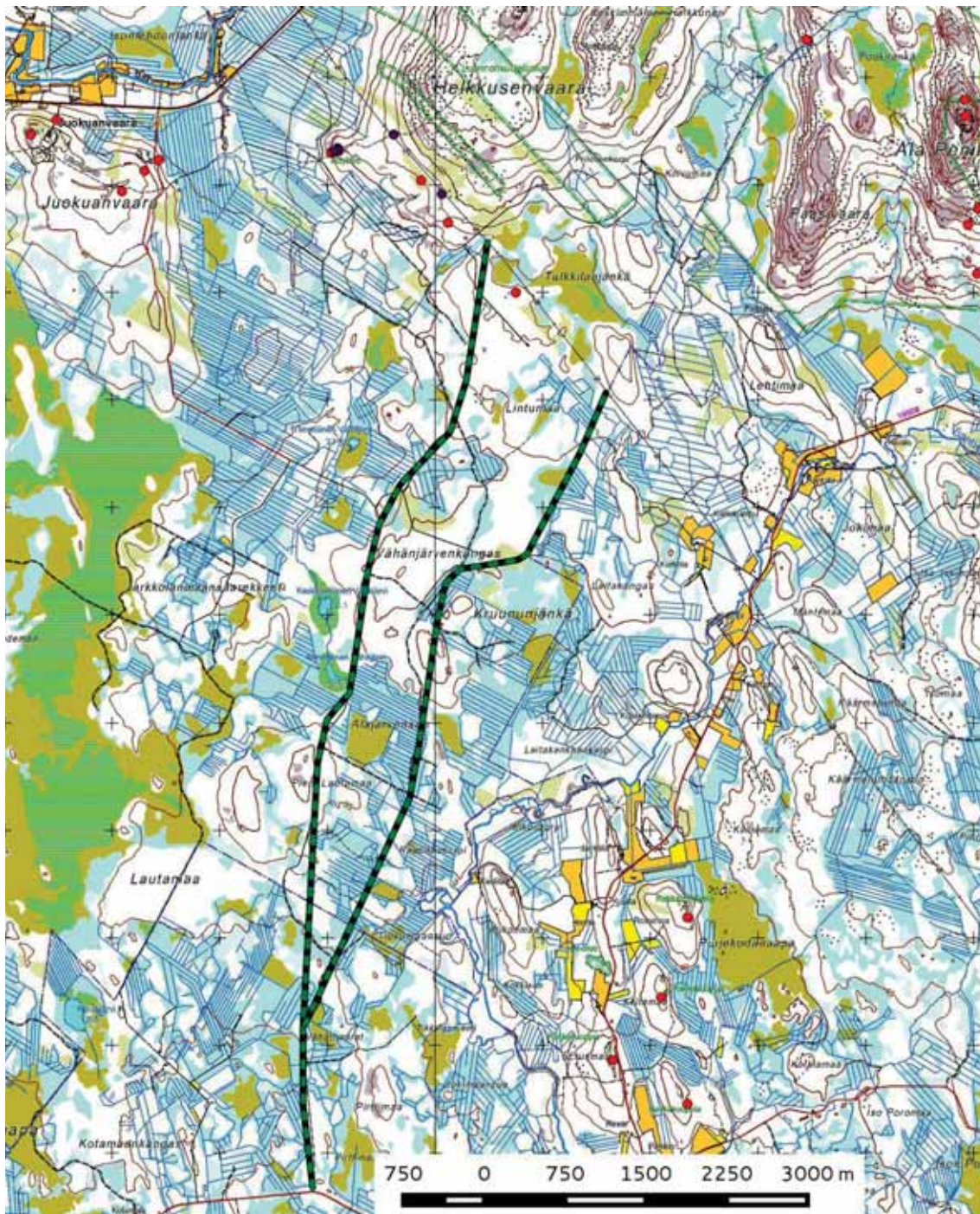
Maastoinventointimenetelmä

Maastoinventoinnissa tarkastettiin voimajohtolinjauksen ja sen lähiympäristöä tilanteesta ja tiestöstä riippuen 100 – 300 metrin säteellä linjasta lukuun ottamatta osuuksia tasaisilla rämeillä ja soilla. Inventointi perustuu pääosin pintahavaintoihin. Harvoilla hiekka-alueilla tehtiin otollisilla alueilla lapiolla koepistoja sekä kairattiin paikoitellen 2 cm halkaisijaltaan olevalla kairalla. Suunniteltua voimalinjan aluetta kuvattiin ja kirjattiin maasto- ja maisemaselvityksiä.

Työssä käytettiin EGNOS-yhteensopivaa paikanninta Garmin GPSmap 62s, Samsung Galaxy Tab3 tablettitietokonetta, radiopuhelimia, QuantumGis 2.6 ohjelmaa paikkatietohallintaan ja GrassGis 7.0-ohjelmaa Lidar pistepilviaineiston käsittelyyn ja terrain analyysiin.

Kuva A. Suunnitellut vaihtoehtoiset voimajohtolinjaukset ortoilmakuvassa. Maanmittauslaitos 10/2014.

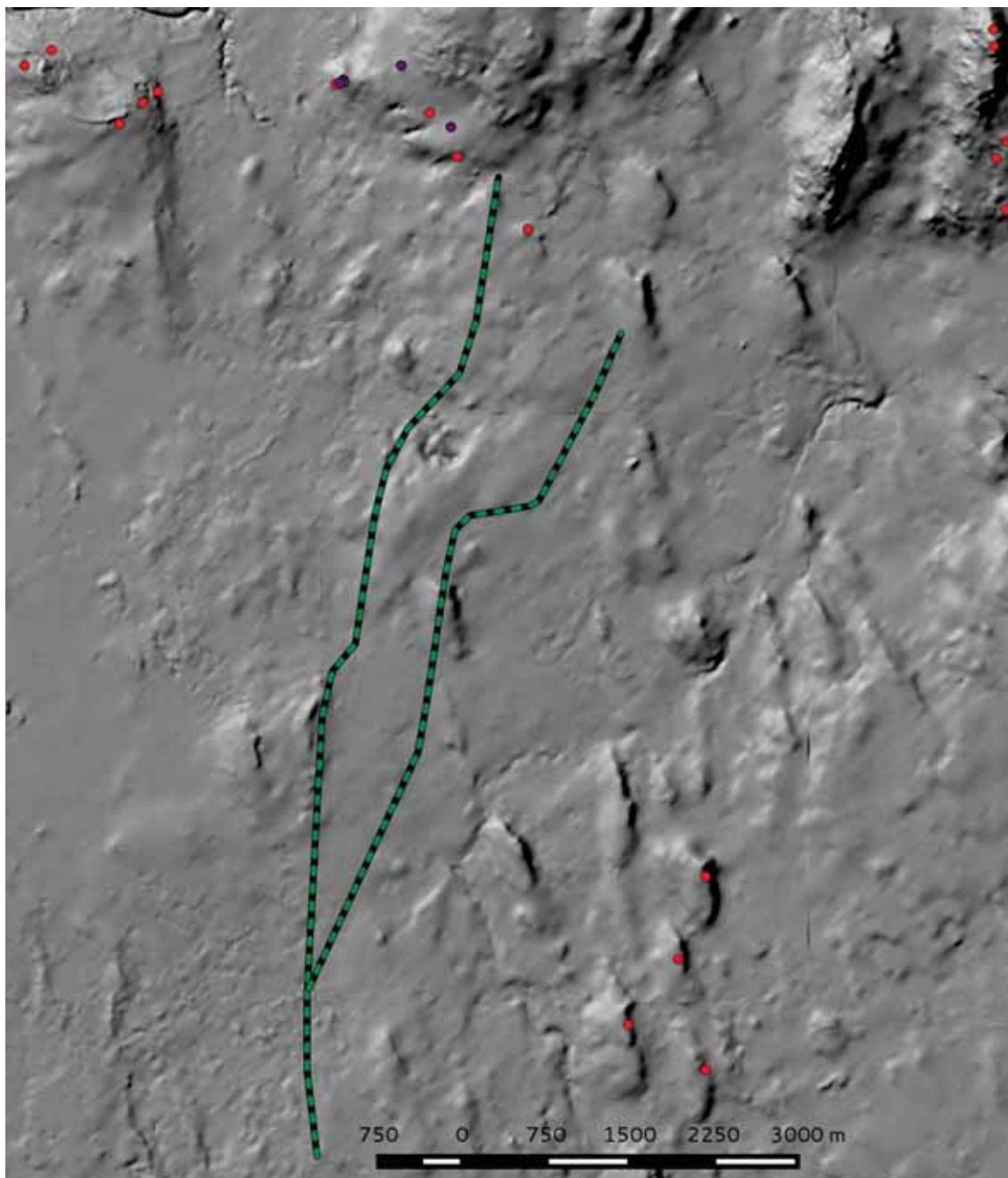
Yleiskartta 2. Tunnetut muinaisjäännökset hankealueen lähistöllä punaisina pisteinä, vuoden 2012 inventoinnissa (K. Luoto et al.) löydetyt uudet kohteet violetteina pisteinä. Voimajohtolinjaus on merkitty musta- vihreällä katkoviivalla. Mk n. 1 : 60 000; maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 1: 25 000, 10/2014.

3. Geologia, topografia ja maisema

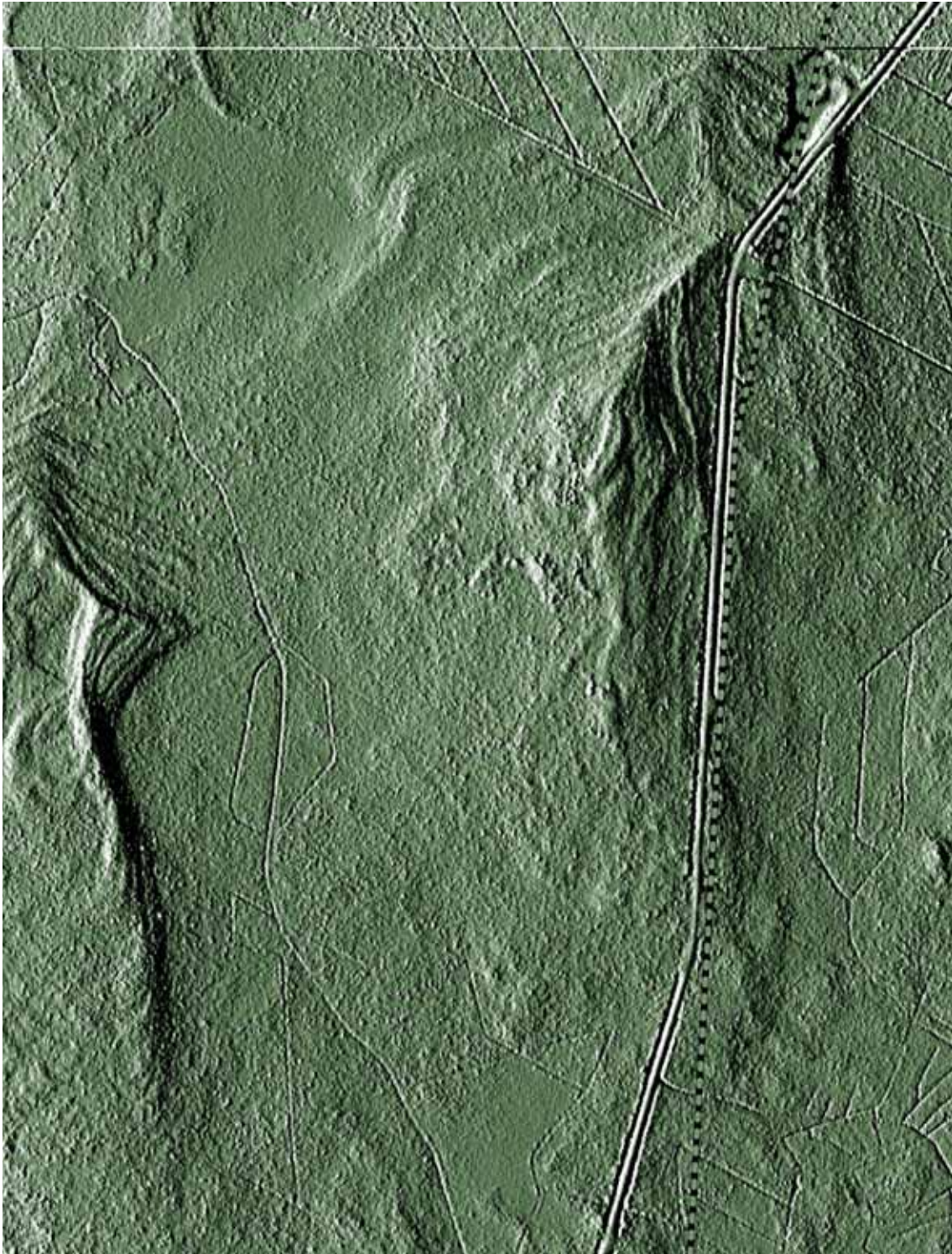
Suunniteltu voimalinja sijaitsee melko tasaisella pohjamooreenialueella korkeusvyöhykkeellä 25 – 50 m nykyisestä perämeren rannikosta 7 – 16 km pohjoiseen. Alue nousi merestä 5000 – 2600 vuotta sitten, pohjoispuolella sijaitseva Kivalon vaarajono toki jo paljon aikaisemmin, yli 8000 vuotta sitten. Linjauksen itäpuolella on useita eteläkaakko-pohjoisluodesuuntaisia sora- / mo-

reeniharjanteita, jotka muodostivat 4500 – 4000 vuotta sitten laajan saariston. Eteläosassa on joitakin matalia kallioesiintymiä. Linjausten pohjoispäässä alkaa Kivalon vaarajono, joista Helk-kusenvaara ja Paasivaara / Ala-Penikka ovat Rovaniemen seudulle asti ulottuvan muodostelman eteläisimmät vaarat. Noin puolet alueesta on turvekerrostumien peittämää. Siitä suurin osa on ojitettua rämettä, voimalinjan vaikutusalueen lähellä on vain muutama pieni suoalue. Hanke-alueen länsipuolella on yli 22 km² laaja Kirvesaapa, joka on suurimmaksi osaksi vielä luonnontilassa. Hankealue on miltei kokonaan metsätalouskäytössä.

Yleiskartta 3. Korkeusmalliin perustuva vinovalovarjoste. Voimajohtolinjaus katkoviivana. Tunnetut muinaisjäännökset pisteinä (selitys kartassa 2). Maanmittauslaitoksen vinovalovarjosterasteri 10 m DEM, mk n. 1:50 000; 10/2014

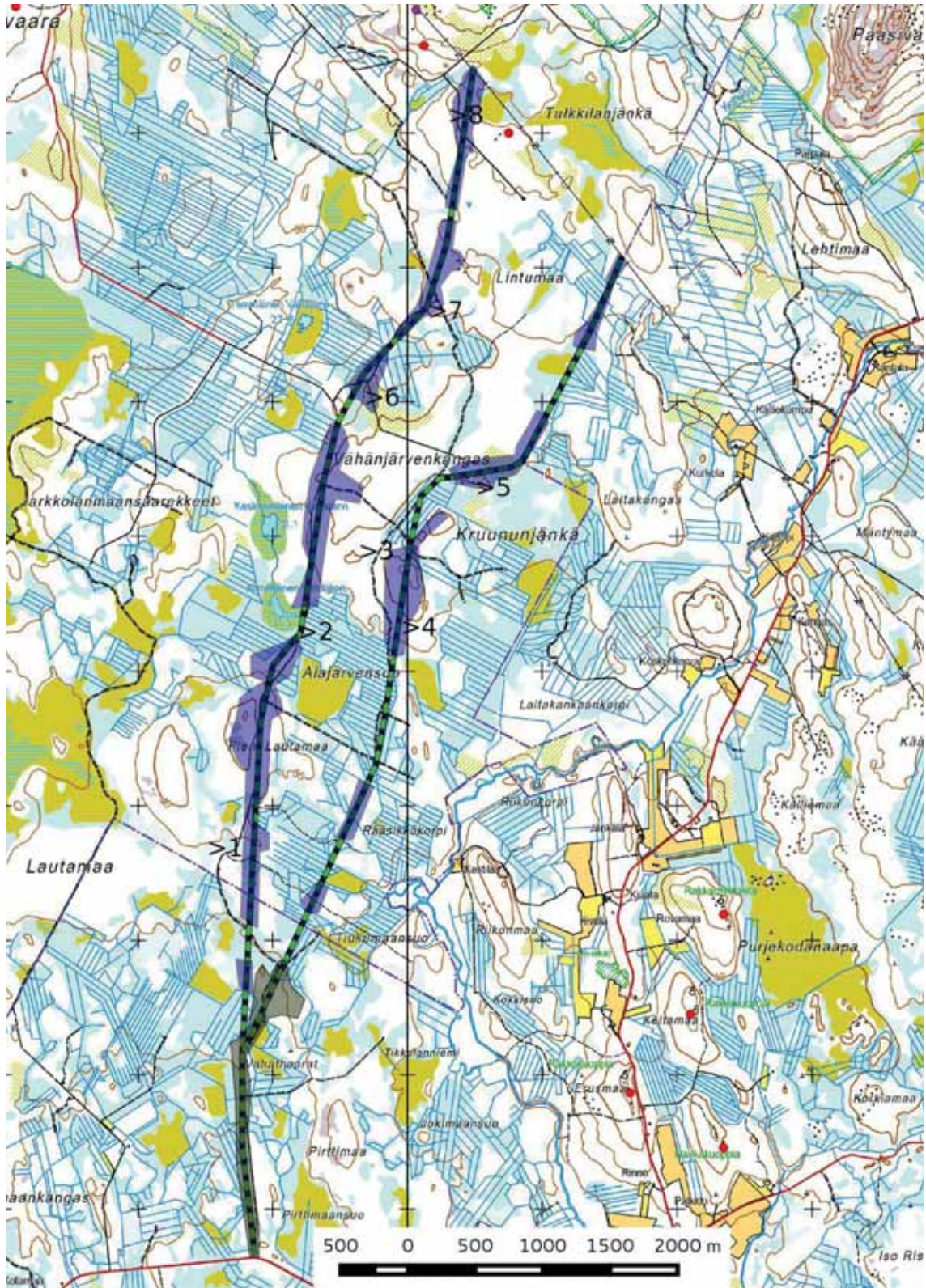

Kuva B Lidar vinovalvarjoste, Pieni Lautamaa. Maanmittauslaitoksen laserkeilaus-aineisto (pistepilvi) 10/2014. Voimalinja katkoviivana.

Pienen Lautamaan moreeniharjanteilla on havaittavissa hyvin seudun harjanteille tyypilliset piirteet. Niiden itä- ja pohjoispuolella on sarjoja muinaisia rantavalleja, ja varsinkin itärinteet ovat melko jyrkkiä. Länsirinteet ovat loivia ja tasaisempia. Syy siihen lienee se, että aallokko muokkasi meren puoleiset läntiset rinteet selvästi voimakkaammin kuin mantereen puoleiset itäiset rinteet. Seudun rakkakuopat ja rökkiöt sijaitsevat usein harjanteiden itälaidalla jyrkän reunan yläpuolella (ks. myös kartta 3 sivulla 7).

3. 1. Maastokuvaukset ja valokuvat

Yleiskartta 4. Inventoidut alueet sinisenä (kesällä 2014 inventoitu alue vihreänä) ja valokuvauspaikat 1 – 8. Mk n. 1:50 000, Maanmittauslaitoksen maastokarttarasteri 1:25 000 10/2014.

Kuva 1. Tasainen kivinen kangas Pienen Lautamaan eteläpuolella, itäpuolella ojitettu suo, kuvattu itään. Kuvassa kangaskota, puuvarasto ja nuotiopaikka.

Kuva 2. Alimmainen Vähäjärvi kuvattu länteen. Suon keskellä oleva lampi on kasvamassa umpeen

Kuva 3. Talvitie Kruununjängän länsipuolella kuvattuna lounaaseen, soistunut tasainen alue kahden kankaan välissä.

Kuva 4. Kunnarinkankaan tasainen eteläosa Alajärvensuon koillispuolella, tuoreehko kangas, nuorta kasvatusmetsikköä.

Kuva 5. Tasainen kivikkoinen kangas Kruununjängän pohjoispuolella, paikoitellen lohkareikkoa. Taimikkoo, muokattu, kuvattu etelään.

Kuva 6. Tasainen paikoitellen soistunut kangas, Vähäjärvenkankaan pohjoispuolella. Avohakattu, muokattu, kuvattu itään.

Kuva 7. Tasainen tuoreehko kangas Lintumaan länsipuolella. Varttunutta kasvatusmetsää. Kuvattu luoteeseen.

Kuva 8. Laajan kivisen kankaan länsirinne Tulkilannevan länsipuolella; erirakenteista metsää, kuvattu itään.

4. Alueen esihistoriallinen maankäyttö

Maankohoamisen seurauksena Kivalon vaarajonon eteläpään korkeimmat kohdat nousivat noin 8 500 vuotta sitten merestä, hankealueen moreeniharjanteet vasta 5 000 – 4000 vuotta sitten, jolloin syntyi laaja saaristo vaarajonon eteläpuolelle. Korkeusvyöhykkeellä 50 – 40 m on useita kiviroykkiöitä (mm. Rovamaa, Helkkusenvara SW ja Juokuanvara 2 sekä vuonna 2014 löydetty Pieni Lautamaa), jotka on voitu rakentaa ja kivikauden loppuvaiheessa, mikäli ne ovat ranta-sidonnaisia. Rakkakuoppakohteita ei voida ajoittaa tarkemmin. Merenranta vetäytyi n. 2500 vuotta sitten seudulta, nuorin tunnettu kohde on Juokuanvaaran 3 varhaismetallikautinen asuinpaikka, jonka ikä on rannansiirtymiskronologian perusteella noin 3 300 – 3 100 vuotta.

5. Alueen historiallisen ajan maankäyttö

Kohdealue sijaitsee syrjässä ja yli 6 km rannikosta, missä ensimmäiset kylät Maksniemi, Simonkylä ja Simonniemi syntyivät viimeistään 1500-luvulla. Myöhempi asutus laajeni uusille alueille jokilaaksoihin 1800-luvulla Simojokivarteen Jokikylään ja esim. Viantiejoen varrelle 1800-luvun

puolivälin jälkeen. Torppia Simoon perustettiin vuosina 1800-1865 124 kpl. Lähin asutus oli Puutteenperän talo, joka sijaitsee n. 4 km voimalinjan eteläpäästä kaakkoon. Kruununmetsän-torppia perustettiin 1800-luvun loppupuolella, mutta ei tarkastelun kohteena olevalle alueelle. Luonnonniityillä on ollut tärkeä merkitys rehun tuotannossa; vuonna 1800-luvun lopulla esi-merkkisi Vähäjärvet oli erotettu nautintoalueiksi ja järvien väliin on merkitty niittylato. Kun niit-tytalouden merkitys väheni 1900-luvulla, alue siirtyi miltei kokonaan metsätaloustalouteen.

Kartta 5. Ote Kemin pitäjänkartasta (Mårten Degerman 1843)
Täydennyksen ajankohta on epäselvä.

Kartta 6. Puutteenperän uudisrakennus, ote Simon pitäjänkartasta (Mårten Degerman 1843).

6. Tulokset

Inventoinnissa kartoitettiin yksi muinaisjäännöskohde (kohde 1, Pieni Lautamaa kivirakenteet), joka sijaitsee metsätieltä ja suunnitellusta voimalinjasta noin 50 m länteen, sekä yksi muu havainto / kulttuuriperintökohde (kohde 2, Vähäjärvenkangas kuoppa), joka sijaitsee voimalinjauksesta n. 80 m itään.

Hankkeella voi olla vaikutusta Pienen Lautamaan muinaisjäännökseen riippuen linjauksen sijoittelusta. Inventoinnissa kartoitettu muu havainto ei ole lain suojelema kohde.

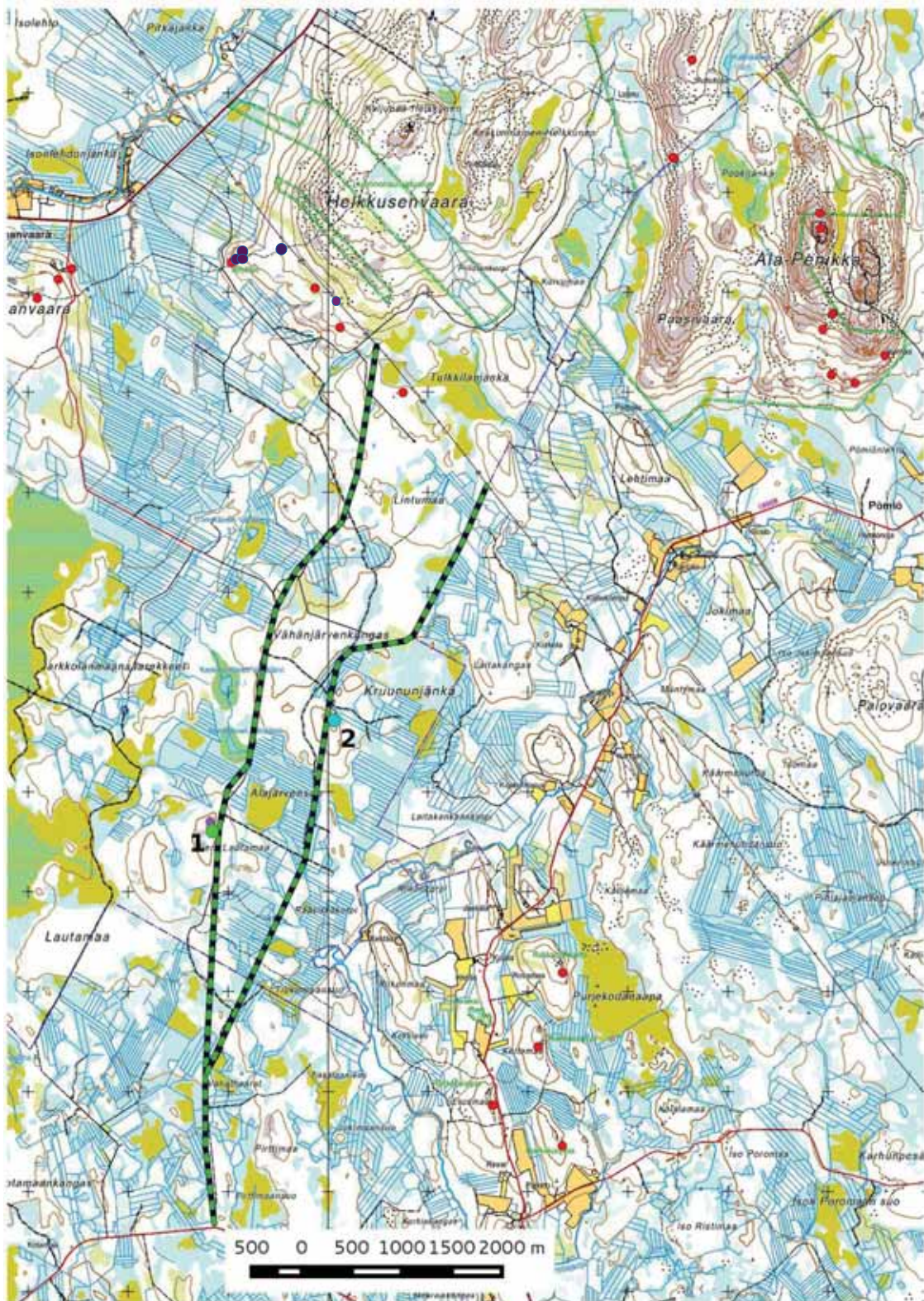
Lestijärvellä, 16.12.2014

Jaana Itäpalo

Hans-Peter Schulz

6.1. Yleiskartta kohteista

Yleiskartta 7. Kohteet 1 ja 2; muinaisjäännöskohde vihreänä pisteenä, muu havainto sinisenä pisteenä; tunnetut muinaisjäännökset hankealueen lähistöllä punaisina pisteinä, vuoden 2012 inventoinnissa (K. Luoto et al.) löydetty uudet kohteet violetteinä pisteinä. Voimajohtolinjaus on merkitty musta-vihreällä katkoviivalla. Mk n. 1:50 000, Maanmittauslaitoksen maastokarttarasteri 1:25 000 10/2014.

7. Kohdehakemisto

Kohde	Sivu	Mj-tyyppi/ tyypin tarkenne	ajoitus	lkm	Mj- luokka
1. Pieni Lautamaa	16	Kivirakenteet, rökkiöt / rakkakuopat	esihistoriallinen	4	2
2. Vähäjärvenkangas	19	Kivirakenteet, kuopat	epäselvä	1	-

8. Kohdetiedot

Muinaisjäännöskohde

1. Pieni Lautamaa

Mj-rekisteri:

Laji:	-
Mj-tyyppi:	kiinteä muinaisjäännös
Tyypin tarkenne:	kivirakenteet
Ajoitus yleinen:	rökkiöt, rakkakuopat
Ajoitustarkenne:	esihistoriallinen
Lukumäärä:	mahdollisesti kivikauden loppujakso
Rauhoitusluokkaehdotus:	4
	2

Paikkatiedot:

Karttanumero:	S423 / 2543 02
Koordinaatit:	P: 7295608 I: 402845
	z 43 m mpy
Koordinaatiselite:	rökkiö alueen eteläpäässä
Kohteen raja:	kohde rajautuu aluemaisesti näkyvien rakenteiden mukaisesti
Inventointimenetelmät:	pintahavainnointi, kairaus, koekuopitus
Aiemmat tutkimukset:	-

Maastotiedot:

Etelä-pohjoissuuntainen leveä moreeni- / soraharjanne; laella on pieni rakka-alue, pohjois- ja itärinteellä on kivisiä rantavalleja, alarinteissä on paikoitellen hiekka-alueita. Kuivahko kangas, eteläosassa varttunutta kasvatusmetsikköä, pohjoisosassa harvennettua nuorta kasvatusmetsikköä.

Kuvaus:

Harjanteen laen itälaidalla on rakka-alueen reunalla 3 rakkakuoppaa n. 100 matkalla, niiden halkaisija on 1,5 – 3 m ja syvyys 0,4 – 0,6 m. Harjanteen ylärinteellä rakka-alueesta 20 m kaakkoon on säännöllisen pyöreä kivirökkiö. Sen halkaisija on 4 m ja korkeus 0,6 m, keskellä oli alun perin todennäköisesti suorakulmainen noin 1,6 x 0,7 metrin kokoinen kuoppa, jonka pohja ulottui maanpinnalle asti. Kuoppaa on ilmeisesti pengottu ja siitä on nostettu yksi isompi laakamainen kivi vallin päällä, osa kuopan reunoista on sortunut. Rakenne on jäkälän, sammaleen ja varpujen peittämä.

Lähistöllä on samalla korkeusvyöhykkeellä kaksi rökkiötä, joissa on kuoppa (Helkkusenvaara SW) ja paasimainen rakenne (Juokuanvaara 2). Ne on tulkittu hautarökkiöiksi, sama tulkinta voisi olla mahdollinen myös Pienen Lautamaan rökkiölle.

Hiekka-alueella pohjoisella alarinteellä tehtiin yht. 6 koekuoppa 5 m:n välein ja tarkastettiin tieojat, mutta asuinpaikkaan viittaavia havaintoja ei saatu.

Vaikutusten arvio:

Hankkeella voi olla vaikutusta muinaisjäännökseen riippuen linjauksen sijoittelusta. Kohde sijaitsee metsätien viereen suunnitellusta voimalinjasta noin 50 m länteen. Mikäli voimalinja rakennetaan tien länsipuolelle, kohde voi vaurioitua.

Röykkiö kuvattu pohjoiseen.

Röykkiö kuvattu kaakkoon.

Eteläinen rakkakuoppa kuvattu itään.

Pohjoinen rakkakuoppa kuvattu koilliseen.

Kohde 1. Röykkiö vihreänä pisteinä, rakkakuopat violetteina pisteinä, aluerajaus vaaleanpunaisena. MK n. 1:5 000 Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 1:25 000 10/2014.

Muu havainto

2. Vähäjärvenkangas

Mj-rekisteri:

Laji:

Mj-tyyppi:

Tyypin tarkenne:

Ajoitus yleinen:

Ajoitustarkenne:

Lukumäärä:

Rauhoitusluokkaehdotus:

- muu havainto / kulttuuriperintökohde
- kivirakenteet
- kuopat
- epäselvä

1

-

Paikkatiedot:

Karttanumero:

Koordinaatit:

S423 / 2543 02

P: 7296718 I: 404065

z 45 m mpy

Kohteen rajaus:

Inventointimenetelmät:

Aiemmat tutkimukset:

kohde rajautuu pistemäisesti (GPS-mittaus)
pintahavainnointi, kairaus

-

Maastotiedot:

Etelä-pohjoissuuntainen leveä moreeniharjanne Kruununjängän länsipuolella, harjanteen itärinteellä on kivisiä rantavalleja. Kuivahko kivinen kangas, varttunutta kasvatusmetsikköä.

Kuvaus:

Harjanteen laen itälaidalla matalalla rantavallilla on kivikkoon tehty kuoppa, jonka halkaisija n. 1,5 m ja syvyys 0,3 m. Kuopan keskellä kasvaa iso kuusi, joka on nostanut kiviä ainakin kuopan pohjassa. Rakenne on jäkälän ja sammaleen peitossa. Rakenteen luonne ja ikä ovat epäselviä.

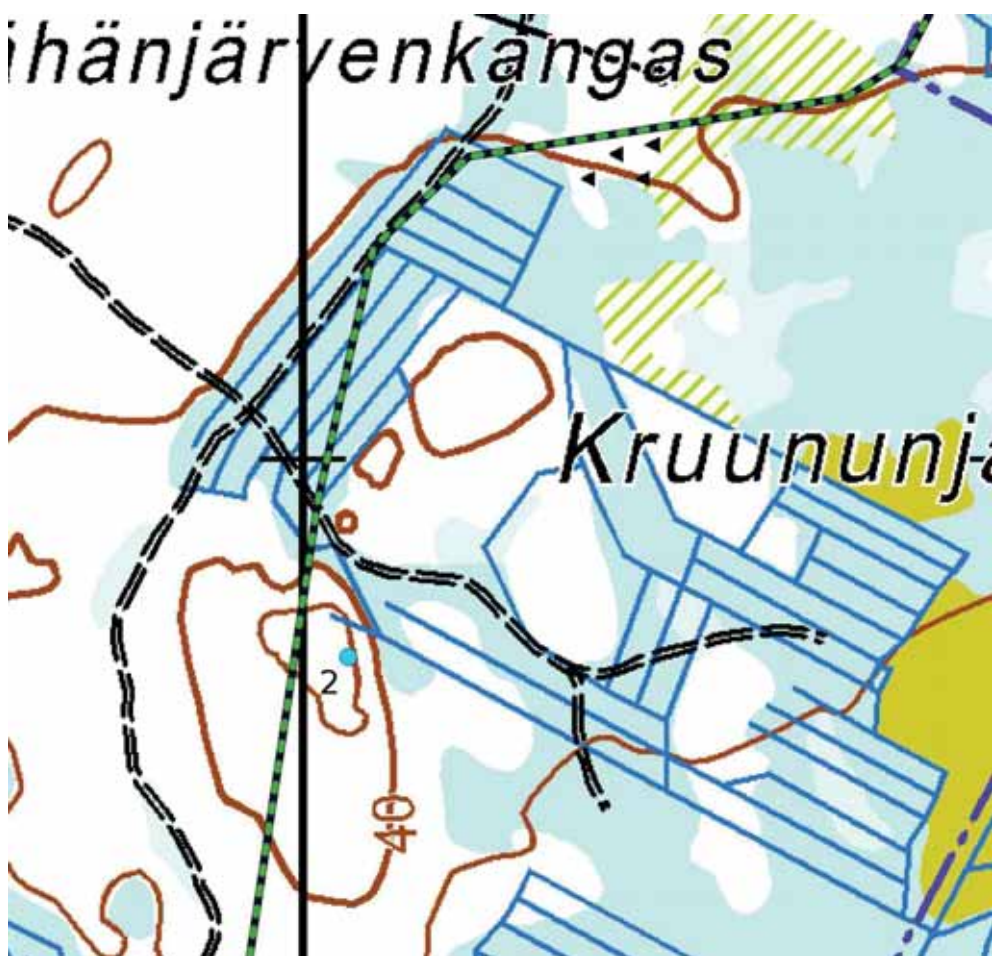
Kohteen lähiympäristössä on laaja tiheä sarja kivisiä rantavalleja, joissa ei havaittu kuoppa- ym. rakenteita.

Vaikutusten arvio:

Ei vaikutusta. Kohde sijaitsee suunnitellusta voimalinjasta 80 m itään ja sillä ei ole suojeluarviota.

Kuoppa kuvattu kaakkoon Kruununjängälle päin.

Kohde 1. Kuopan sijainti sinisenä pisteenä. MK n. 1:5 000. Maanmittauslaitoksen peruskartta-rasteri 1:25 000, 10/2014.

9. Aineistoluettelo

Arkistoaineisto:

Museoviraston arkiston inventointiraportit (ks. s. 3)

Inga Nieminen Metsähallitus, KMO- kulttuuriperintöinventointiraportti (Simo, Keminmaa) 2012.

K. Luoto, T. Rostedt ja J. Pukkila; Simon tuulivoimalat ja voimajohtoreitti 2012 (YVA-selostus PDF).

Digitaalinen aineisto:

Arkistolaitoksen digitaaliarkisto, Simo, pitäjänkartat, <http://digi.narc.fi/digi/search.ka>

Arkistolaitos:

http://wiki.narc.fi/portti/index.php/Maanmittaushallituksen_uudistusarkisto

Geologian tutkimuskeskus,

<http://gtkdata.gtk.fi/Maankamara/index.html>

Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto, <http://www.vanhakartta.fi/>

Museovirasto: Kulttuuriympäristön rekisteriportaali:

http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/portti/default.aspx?sovellus=raportti&taulu=T_RAPORTTI&tunnus=132673

Museovirasto, Kulttuuriympäristön tutkimusraportit, Simo:

<http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/portti/default.aspx>

Maanmittauslaitos, avoimien aineistojen tiedostopalvelu,

<https://tiedostopalvelu.maanmittauslaitos.fi/tp/kartta>

Maanmittauslaitos,

<http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>

Museovirasto: Kulttuuriympäristön tutkimusraportit, Simo:

<http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/portti/default.aspx>

Kirjallisuus:

Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin keskiaika sekä 1500-luku. 1954.

Simon kirja. Toim. Heinänen Hannu ja Hiltunen Mauno. 1986.